

Prvi krug mera Vlade Republike Srbije u cilju smanjivanja negativnih efekata pandemije COVID-19 na privredu

- Predlozi Američke privredne komore u Srbiji -

18. mart 2020. godine

AmCham bazira svoje preporuke na osnovu:

- Rezultata kratke ankete i kvalitativnih intervjuva sprovedenih između petka 13. marta i utorka 17. marta, 2020. godine.
- Poređenja sa uporednim merama koje su donete radi minimiziranja negativnih efekata po privredu u 15 zemalja do 18. marta (Australiji, Austriji, Kanadi, Kini, Danskoj, Italiji, Nemačkoj, Španiji, Švedskoj, Švajcarskoj, Holandiji, Velikoj Britaniji, Irskoj, Francuskoj, Hrvatskoj), a uzete su u obzir mere koje su najavljene u Češkoj, Mađarskoj, Poljskoj i Rumuniji.
- Procene mera u odnosu na ograničene mogućnosti kojim Srbija raspolaže, trenutka u kome se mere predlažu i najavljenih mera Vlade koje još uvek nisu sprovedene.

Opšte mere:

1. Smanjivanje opterećenja naknade zarade u slučaju odsustva sa rada do 30 dana pod uticajem COVID-19

Uzimajući u obzir potrebe privrede sa jedne strane i brojne uporedne primere sličnih mera koje su druge zemlje donosile u istim okolnostima, predlažemo da se u slučaju preduzimanja mera samoizolacije i mera karantina zaposlenih, poslodavac oslobodi plaćanja poreza i doprinosa na naknadu zarade u punom iznosu u kojem je plaća prema postojećim pravilima (puna plata ukoliko se radi o radu od kuće u vreme samoizolacije ili naknada zarade za bolovanje ili plaćeno odsustvo). Prava radnika iz obaveznog socijalnog osiguranja (zdravstveno, penzijsko i invalidsko osiguranje) bi ostala zagarantovana zaposlenima.

Ova mera je od velikog značaja ne samo radi smanjenja troškovnog opterećenja poslodavaca, već i za eliminisanje podsticaja zaposlenih da uprkos simptomima sličnim gripu dolaze na posao i ugrožavaju zdravlje drugih ili poslodavcima da ih na to podstiču.

2. Oslobađanje od poreza i doprinosa naknade zarade za vreme prekida rada

Oslobađanje od poreza i doprinosa naknade zarade za vreme prekida rada, odnosno smanjenja obima rada nastalog usled posledica uvođenja vanrednog stanja i epidemije uz zadržavanje prava iz obaveznog socijalnog osiguranja za zaposlene.

Ovom merom olakšalo bi se poslodavcima očuvanje postojećeg obima zaposlenosti i brži oporavak posle krize.

3. Smanjenje akontacije poreza na dobit za 2020. godinu za pravna lica i preduzetnike za 50%

Ova mera ne znači smanjenje poreskog opterećenja na dobit, već obezbeđuje likvidnost kompanijama i preduzetnicima, a imajući u vidu da će svoje obaveze svakako izmiriti prema konačnom godišnjem obračunu sledeće godine.

Takođe, za očekivati je da će profit kompanija u 2020. godini, zbog efekata korona virusa svakako biti manji nego što je bio 2019. godine, na osnovu koje se vrši akontacija, pa smatramo da budžet neće na ovaj način biti oštećen.

4. Obustava obračuna kamate za neblagovremeno plaćanje poreza za obaveze nastale od početka vanrednog stanja do 30 dana po njegovom završetku

Imajući u vidu mere koje je Vlada Republike Srbije i NBS donela za obezbeđivanje likvidnosti građana i privrede, smatramo da je shodna mera i obustava obračuna kamate za neblagovremeno plaćanje poreza za obaveze nastale od početka vanrednog stanja do 30 dana po njegovom završetku, za posebno ugrožena preduzeća. Pri tome bi rokovi za podnošenje poreskih prijava, odnosno obračun poreza ostali neizmenjeni.

Ova mera takođe nije usmerena na smanjenje poreskih obaveza preduzeća, već samo na njihovo odlaganje za vreme očekivanog smanjenja poslovnih aktivnosti i smanjenja likvidnosti.

5. Omogućavanje nesmetanog prekograničnog transporta robe i usluga, hitnim usaglašavanjem mera sa zemljama sa kojima se graničimo, uključujući zemlje EU i CEFTA zemlje (u skladu sa odlukom Evropskom saveta)

Prema jučerašnjoj odluci Evropskog saveta kojom je potvrđeno uputstvo Evropske Komisije od 16. marta, kako bi se omogućio nesmetani protok roba preko ponovo uspostavljenih nacionalnih granica u EU, sve EU članice obavezane su da omoguće tzv. **Zelene trake** za nesmetani međunarodni transport robe i zaobilaznje redova, koji se neminovno stvaraju u ovakvim okolnostima povišenog sanitarnog nadzora.

Smatramo da je od esencijalne važnosti da Srbija što pre započne **pregovore za omogućavanje ovakvih zelenih traka i na našim granicama sa EU** (posebno Hrvatskom i Mađarskom, imajući u vidu da su do sada najveća zadržavanja baš na tim granicama), **a onda i sa zemljama CEFTA.**

Paralelno sa tim raditi na usaglašavanju ostalih sanitarnih pravila za posadu u međunarodnom transportu sa svim zemljama CEFTA, kako bi se izbegli redovi na granici koji su primećeni u prethodna 3 dana (posebno BIH i Crna Gora).

Dodatne mere za mala i srednja preduzeća:

1. Za obveznike paušalnog poreza, smanjiti iznos poreske obaveze i obaveze za doprinose za obavezno socijalno osiguranje za 50%

Imajući u vidu da je najosetljiviji sektor privrede sektor malih preduzeća, smatramo da je potrebno ozbiljno razmotriti prepolovljavanje poreskih obaveza paušalnih obveznika.

2. Garantne šeme za obezbeđivanje likvidnosti za 6 -12 meseci

Pored najavljenih kredita za likvidnost od strane Fonda za razvoj (za koje je potrebno precizirati kada i kako će biti omogućeni) predlažemo i garancije bankama za kredite za likvidnost namenjene najviše ekonomski pogođenim u sektoru malih i srednjih preduzeća (80 ili 100p pokrića), uz minimalne uslove propisane od strane države.

Dodatne sektorske mere:

Imajući u vidu da su pojedini sektori, a posebno **sektor turizma, logistike i automobilske industrije (sa povezanim proizvođačima komponenti)**, već značajno pogođeni efektima pandemije COVID-19, u produžetku dajemo i predloge za ciljanu pomoć pojedinim sektorima koji već imaju značajne padove prometa i obustavu proizvodnje.

Predlog mera za posebno pogođene sektore obuhvata:

1. Obustava obaveze plaćanja akontacije poreza na dobit za 2020. godinu

Može se očekivati da će značajan broj privrednih društava iz posebno pogođenih sektora (npr. ugostiteljstvo i turizam) 2020. godinu završiti sa gubitkom, zbog čega bi plaćanje bilo kog iznosa akontacije poreza na dobit na osnovu dobiti iz 2019. godine samo dodatno otežalo poslovanje.

2. Refundiranje i pokrivanje dela troškova plaćenog odsustva od strane države za vreme prekida rada, odnosno smanjenja obima rada do kojeg je došlo pod uticajem COVID-19

Primena ove mere bi obezbedila ostanak u radnom odnosu radnika, te samim tim obezbeđivanje njihovih primanja tokom trajanja krize i što brže uspostavljanje poslovnih aktivnosti kada kriza prođe. Uslov za korišćenje ovakvih pogodnosti mogao bi da bude prihvatanje uslova za zadržavanje broja zaposlenih u postojećem obimu.

3. Smanjenje poreza na imovinu do 50%

Imajući u vidu potrebu smanjenja fiksnih troškova, posebno u hotelijerskoj industriji, bilo bi neophodno umanjiti obavezu poreza na imovinu za određene nekretnine (hoteli, drugi smeštajni kapaciteti).

Mere monetarne politike:

Uz mere moratorijuma na otplatu kredita za pravna i fizička lica neophodna je dodatna injekciju likvidnosti bankama od strane NBS, bilo u vidu smanjenja obavezne rezerve, proširenja kolateralna za repo operacije, bilo kroz omogućavanje korišćenja zaštitnih slojeva kapitala, kao i odgovarajući tretman potraživanja u moratorijumu sa stanovišta prudencijalnih standarda.

Ostale administrativne mere čije bi izmene i/ili pojašnjavanje doprinele poslovanju:

- **Izuzimanje iz Odluke o zabrani izvoza lekova onih lekova koji se ne mogu prometovati na teritoriji Srbije**, s obzirom da su proizvedeni u skladu sa registracionim rešenjima i odobrenim registracionim dosijeom drugih zemalja isključivo za njihova tržišta. Onemogućavanje izvoza ovih lekova dodatno ugrožava likvidnost poslovanja, bez pozitivnih efekata na opskrbljenost domaćeg tržišta.
- Nemogućnost izvršenja instrukcije izdate od strane RFZO bolnicama da naprave **tromesečni, a distributerima šestomesečni lager lekova i medicinskih sredstava, imajući u vidu povećanu potražnju**. Iako razumemo zašto je ovakav zahtev donet, sa aspekta pojedinačnih kompanija je veoma teško izvodljiv zbog ograničenih kapaciteta proizvodnje, a drastično povećanje tražnje istovremeno kreira rizik da manje zdravstvene ustanove ostanu bez redovne isporuke jer će se lagerovanje raditi u kliničkim centrima.
- **Spektar pitanja za koja je neophodno omogućavanje, priznavanje i/ili omogućavanje korišćenja elektronskih sredstava komunikacije** – npr. omogućavanje dostavljanja rešenja za rad od kuće elektronski, otvaranja bolovanja, prijave prebivališta za strance i slično (poseban dopis poslat Ministarstvu rada). Na ovakav način smanjile bi se potrebe za nepotrebnim socijalnim kontaktima.
- **Predvideti zvanične protokole i mere koje je potrebno sprovesti radi zaštite zaposlenih koji ne rade od kuće** – npr. broj zaštitnih maski i zaštitnih sredstava po zaposlenom, definisanje prioriteta za nabavku i dostavljanje zaštitnih maski i sredstava zaštite prema posebno ugroženim kategorijama radnih mesta u privatnom sektoru (npr. apotekari, radnici u maloprodaji, osoblje u privatnim domovima zdravlja itd.), protokol dezinfekcije i vraćanja u funkciju poslovnih prostorija ukoliko dođe do njihove infekcije, zaštitne mere za vozače teretnih vozila na ulasku u zemlju kako bi se obezbedio nesmetan prevoz robe do odredišta i natrag, bez potrebe zadržavanja vozača u samoizolaciji (kako u Srbiji, tako i u ostalim tranzitnim zemljama).